

Jolanta Laskowska
Uniwersytet Gdański
yola@ug.gda.pl

Biblioteki ostrawskie w Czechach

Słowa kluczowe: biblioteki ostrawskie, Biblioteka Uniwersytetu w Ostrawie, Morawsko-Śląska Biblioteka Naukowa, Biblioteka Miasta Ostrawy, Ostrawa.

Abstrakt: W artykule przedstawiono biblioteki ostrawskie, ich historię, funkcje, zadania a także potrzeby biblioteczno-informacyjne ogółu społeczeństwa Ostrawy.

Keywords: libraries in Ostrava, University Library in Ostrava, Moravian-Silesian Research Library in Ostrava, Ostrava City Library, Ostrava.

Abstract: The article presents libraries in Ostrava, particularly their history, functions, tasks as well as library and information needs of the all society of Ostrava.

Ostrava jest trzecim, co do wielkości miastem w Republice Czeskiej. Leży na granicy Śląska Cieszyńskiego, Śląska Opawskiego i Moraw, u ujścia do Odry dwóch rzek: Opawy i Ostrawicy. Jest administracyjnym centrum regionu morawsko-śląskiego.

Uniwersytet w Ostrawie został założony 28 września 1991 r. Jego początki sięgają jednak roku 1953, kiedy w pobliskim mieście Opawa utworzono kolegium szkoleniowe dla przyszłych nauczycieli szkół podstawowych. W 1959 r. powstał Instytut Pedagogiczny w Ostrawie. Pięć lat później, Instytut otrzymał status uniwersytetu i stał się niezależnym Wydziałem Edukacji, oferującym czteroletnie kierunki studiów dla nauczycieli szkół podstawowych. Ostrava jest obecnie miastem uniwersyteckim angażującym się aktywnie w życie akademickie i kulturalne nie tylko w regionie, ale także w całym kraju. Uniwersytet koncentruje się na naukach humanistycznych i społecznych oraz na badaniach historycznych dotyczących regionu tradycyjnie zdominowanego przez przemysł ciężki. Uniwersytet w Ostrawie ma obecnie sześć wydziałów: Wydział Nauk Społecznych, Wydział Sztuk Pięknych, Wydział Sztuki, Wydział Lekarski, Wydział Pedagogiczny i Wydział Nauk.

Biblioteka Uniwersytetu w Ostrawie pełni funkcję ogólnodostępnej biblioteki naukowej, służącej upowszechnianiu nauki i kultury mieszkańcom miasta i regionu. Misją Biblioteki jest wspieranie procesów naukowo-badawczych i edukacyjnych na Uniwersytecie, zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami kadry naukowej oraz studentów a także zaspokajanie potrzeb biblioteczno-informacyjnych ogółu społeczeństwa. Do najważniejszych zadań Biblioteki należy:

- gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów z dyscyplin reprezentowanych na Uniwersytecie w Ostrawie;
- zapewnienie dostępu do światowych zasobów informacyjnych;
- rozwijanie i unowocześnianie usług biblioteczno-bibliograficznych;
- pomoc studentom ze specjalnymi potrzebami;
- szkolenie użytkowników dla potrzeb procesu edukacyjnego;
- świadczenie usług reprograficznych.

Książnica uniwersytecka w Ostrawie powstała wraz z Uniwersytetem w roku 1999 i posiada obecnie ponad 200 tys. książek, ponad 350 czasopism w języku czeskim i innych, a także liczne zbiory specjalne (np. kasety magnetofonowe, mapy, mikrofilmy, płyty CD-ROM) [4]. Biblioteka jest otwarta codziennie oprócz sobót i niedziel od godziny 8.00 do 18.00, w piątki do 14.00.

Bibliotekę tworzy Biblioteka Główna mieszcząca się przy ulicy Brafova 3 oraz cztery biblioteki specjalistyczne (Biblioteka Wydziału Sztuki, Biblioteka Wydziału Nauk, Biblioteka Wydziału Nauk Społecznych oraz Biblioteka Wydziału Lekarskiego). Budynek gmachu głównego to powojenna budowla wkomponowana między dwie zabytkowe kamienice.

Fotografia 1. Gmach główny Biblioteki Uniwersyteckiej w Ostrawie przy ulicy Brafova 3

Źródło: <http://knihovna.osu.cz/index.php?id=62>

Wnętrze Biblioteki jest nowoczesne, ale jednocześnie przytulne. W aranżacji wnętrza dominuje kolor pomarańczowy, niebieski i żółty. Górne kondygnacje budynku głównego zajmują magazyny. Na drugim piętrze mieści się nowoczesnie urządzona mediateka i studio relaksu, gdzie czytelnicy w wygodnych fotelach słuchają muzyki przez słuchawki albo indywidualnie lub grupowo oglądają filmy. Są

tam dostępne także stanowiska komputerowe, skanery i drukarki. Czyelnicy mogą za darmo korzystać ze skanerów natomiast korzystanie z drukarek jest płatne według cennika. Mediateka oferuje także możliwość pracy z programami multimedialnymi (edycja zdjęć, konwersja formatów audio itp.). Na kondygnacji tej mieści się również bar i nowoczesne centrum szkoleniowe przystosowane także do korzystania przez osoby niepełnosprawne. Elastyczny układ wnętrza przewiduje możliwość organizacji imprez oświatowych, kulturalnych i towarzyskich, we współpracy z ośrodkami szkoleniowymi Pyramid Centre.

Fotografia 2. Mediateka

Źródło: fotografia własna.

Na piętrze Biblioteki mieści się czytelnia czasopism oraz wypożyczalnia międzybiblioteczna. Na parterze, po lewej stronie od wejścia, znajduje się Czytelnia Wydziału Pedagogicznego. Po prawej stronie znajdziemy ośrodek wsparcia dla studentów ze specjalnymi potrzebami – Pyramid Centre, na wprost wypożyczalnię oraz szatnię. W każdej czytelni mieszczą się stanowiska komputerowe, drukarki i skanery. Studenci mogą również korzystać z własnych laptopów i bezprzewodowego dostępu do Internetu przez sieć Wi-Fi lub sieć eduroam.

Fotografia 3. Centrum Pyramida

Žródło: fotografia własna.

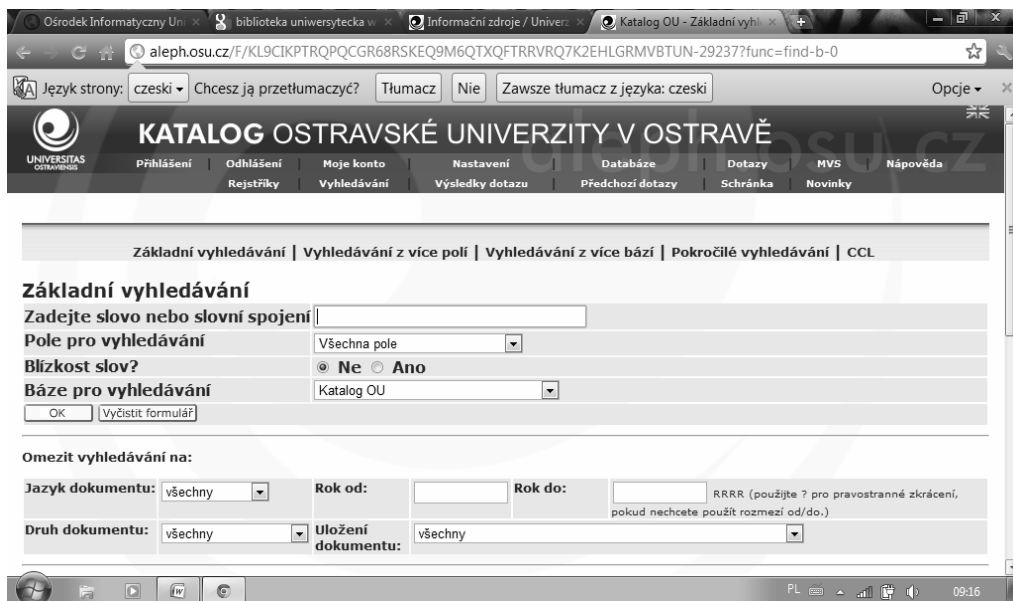
Fotografia 4. Czytelnia czasopism

Žródło: fotografia własna.

Biblioteka Uniwersytecka w Ostrawie udostępnia swoje zbiory w zintegrowanym systemie bibliotecznym ALEPH. Pracownicy i studenci uczelni mogą wypożyczać książki na trzy miesiące, czytelnicy z zewnątrz na jeden miesiąc. System daje możliwość rezerwacji wypożyczonego dokumentu. W momencie kiedy zarezerwowana książka wraca do Biblioteki, czytelnik otrzymuje mailem informację o jej dostępności i możliwości odbioru w ciągu 7 dni.

Rysunek 1. Strona główna katalogu online

Źródło: <https://aleph.osu.cz/F?RN=785116724>

Biblioteka posiada bogate zasoby elektronicznych źródeł informacji. Korzystanie z nich jest regulowane, tak jak i w innych bibliotekach, przez odpowiednie umowy licencyjne. Lista licencjonowanych elektronicznych zasobów informacji obejmuje:

1. BIOLOGICAL ABSTRACTS
2. Cochrane Library Online
3. GEOBASE
4. GeoScience World
5. GeoRef
6. GREENFILE
7. JSTOR
8. K-Essentials (Knovel)
9. Library, Information Science & Technology Abstracts (LISTA)
10. Manuscriptorium

11. MEDLINE with Full Text
12. Ovid Nursing Full Text Plus a Nursing@Ovid
13. Proquest Central
14. ProQuest Nursing and Allied Health Source + kolekcje Evidence Based Resources from the Joanna Briggs Institute
15. ProQuest Public Health
16. SCIENCE DIRECT
17. SpringerLink
18. SCIFINDER SCHOLAR
19. SciVerse
20. SCOPUS
21. SPORTDISCUS with FullText
22. WEB OF KNOWLEDGE
23. Wiley Library Online
24. Zentralblatt MATH
25. ZOOLOGICAL RECORD

Biblioteka Uniwersytecka świadczy również usługi wyszukiwania informacji. Dla studentów i pracowników uczelni usługi tego typu są bezpłatne – czytelnik płaci tylko 2 CZK za wydruk jednej strony z komputera (wyszukiwanie informacji i przesyłanie jej poprzez e-mail jest bezpłatne). Natomiast tzw. użytkownicy zewnątrzni, czyli spoza Uniwersytetu muszą uiścić opłatę stałą w wysokości 200 CZK.

Od 2003 r. pracownicy Biblioteki tworzą bazę prac magisterskich i doktorskich Uniwersytetu w Ostrawie, która dostępna jest na portalu uczelni. Biblioteka posiada także swój profil na facebooku, gdzie reklamuje swoje usługi.

Potrzeby czytelnicze i informacyjne mieszkańców miasta Ostrawy i regionu zaspokajają prężnie działające biblioteki publiczne. Założona w 1921 r. Biblioteka Miasta Ostrawy składa się z biblioteki głównej i 26 filii. Biblioteka finansowana jest z budżetu miasta.

Gmach główny Biblioteki znajduje się w centrum miasta przy moście „Sýkorův most“. Jest to kilkupiętrowy budynek przy nabrzeżu z otwartym całą dobę pasażem. Do Biblioteki prowadzą trzy wejścia. Wchodząc do gmachu A od ulicy 28.řijna na pierwszej kondygnacji znajdziemy szatnię, wypożyczalnię dla dorosłych oraz salę do nauki. Na pierwszym piętrze mieści się oddział dla dzieci i młodzieży, na drugim oddział muzyczny i sala imprezowa, na trzecim centrum brytyjskie, multimedialna sala do nauki oraz zwykła sala do nauki. Wchodząc z pasażu (gmach B) dotrzemy do czytelnicy oraz biblioteki dla niewidomych i słabowidzących. W gmachu C znajduje się dział uzupełniania i opracowania zbiorów, dyrekcja i dział administracyjno-ekonomiczny. W budynku znajduje się również mała scena teatralna – „Komorní scéna Aréna“, oraz sympatyczna herbaciarnia.

Biblioteka każdego roku rejestruje ok. 36 tys. czytelników, w tym niemal 11 tys. dzieci. Rocznie odwiedza ją 360 tys. osób, które dokonują około 1700 tys. wypożyczeń. Księgozbiór biblioteczny liczy ok. 770 tys. woluminów książek, gazet

oraz czasopism, materiałów muzycznych, dokumentów dźwiękowych, kaset video, multimediiów.

Z okazji 90. rocznicy istnienia Biblioteki uruchomiono nowy katalog online – Carmen OPAC 2.0. Katalog umożliwia nowy sposób wprowadzania tekstu wyszukiwania w jednej linii, bez konieczności określenia typu danych.

Biblioteka oraz jej filie oferują czytelnikom:

- książki dla dorosłych i dla dzieci, szeroki wybór czasopism oraz prasy codziennej, multimedia,
- publiczny Internet,
- usługi wypożyczeń międzybibliotecznych,
- lekcje biblioteczne oraz informacyjne, konferencje, konkursy, warsztaty plastyczne,
- szkolenia w celu zapoznania się z Internetem oraz pracą z PC,
- wystawy, koncerty,
- kopiowanie (wyłącznie ze zbiorów KMO).

Ponadto Biblioteka Główna oferuje wiele usług dla dzieci, młodzieży oraz osób niewidomych i słabowidzących. W gmachu głównym mieści się centrum egzaminacyjne Rady Brytyjskiej, gdzie organizowane są egzaminy językowe. Biblioteka wynajmuje także sale w celu organizowania wystaw, imprez kulturalnych i szkoleń [3].

Fotografia 5. Czytelnia Biblioteki Miasta Ostrawy

Źródło: http://www.kotarbova.eu/0070502Rubrika_%20%20_Vselicem.html

Fotografia 6. Gmach główny Biblioteki Miasta Ostrawy przy moście Sýkorův

Źródło: <http://www.hostalkovice.cz/jahia/Jahia/site/ostrava/lang/pl/ostrava/turista/kultura-sport/knihovnictvi/knihovna-mestaostravy;jsessionid=9665B826AEFDCC37365FAB7793DD4E92>

W budynku Ratusza mieści się Morawsko-Śląska Biblioteka Naukowa, której księgozbiór liczy ponad milion woluminów. Powstała w 1951 r. i obecnie ma status biblioteki wojewódzkiej. Jest instytucją wspomagającą proces kształcenia ustawicznego obywateli, zaspokajającą potrzeby kulturalne mieszkańców województwa, jak i osób odwiedzających ten region. Udostępnia źródła informacji dla wsparcia badań naukowych, rozwoju technicznego i działań ekonomicznych, a także wspomaga rozwój ponad 400 bibliotek w regionie. Jest też regionalnym centrum usług międzybibliotecznych. Organizuje także kursy dla bibliotekarzy, pracowników placówek informacyjnych, a także dla użytkowników Biblioteki. W prawym skrzydle Nowego Ratusza mieszczą się wypożyczalnia książek, czytelnia, wypożyczalnia czasopism, stacja internetowa oraz usługi bibliograficzno-informacyjne. W lewym skrzydle znajduje się wypożyczalnia oraz czytelnia zbiorów specjalnych. W budynku na placu Prokeša 2 znajduje się Dział Metodyczno-Instruktażowy.

W chwili powstania Biblioteki głównym zadaniem było budowanie księgozbioru z zakresu górnictwa i hutnictwa na potrzeby Czech i Moraw. Jej zaczątkiem stały się zbiory Biblioteki Technicznej Muzeum Przemysłu oraz dary pochodzące od Wyższej Szkoły Górniczej w Ostrawie, Narodowego Muzeum

Technicznego, bibliotek wyższych uczelni technicznych, ministerstw i niektórych przedsiębiorstw. W pierwszych latach istnienia specjalizację Biblioteki poszerzono o literaturę polską. Oprócz pokrewnych dziedzin technicznych, zwłaszcza inżynierii, Biblioteka zaczęła gromadzić publikacje dotyczące higieny i medycyny pracy. Profil Biblioteki odpowiadał specjalnościom kształcenia studentów na ostrawskiej Politechnice. Pozostałe dziedziny były podporządkowane potrzebom regionu. Od 2007 r. Biblioteka rozpoczęła działania na rzecz czytelników z uszkodzeniami wzroku i słuchu. Między innymi zakupiono książki w tzw. formatach alternatywnych, to jest książki pisane alfabetem Braille'a i książki mówione. W tym samym roku zwrócono szczególną uwagę na uzupełnienie zbioru dokumentów z zakresu Nauk o Środowisku. Katalog OPAC działający w systemie Aleph udostępnia rekordy książek uzyskanych po 1982 r. Rekordy są na bieżąco aktualizowane [2].

Fotografia 7. Ratusz w Ostrawie

Źródło: <http://www.ostrava.eu/jahia/Jahia/site/ostrava/lang/pl/ostrava/turista/turisticke-zajimavosti/ostravska-nej>

Biorąc pod uwagę liczbę ludności miasta Ostrawy to liczba i profil bibliotek ostrawskich z pewnością zaspokajają potrzeby czytelnicze regionu Morawsko-Śląskiego. Biblioteki publiczne, a także biblioteka uniwersytecka z należytą starannością obsługują czytelników niepełnosprawnych, słabowidzących i niedowidzących. Wszystkie biblioteki mają zaawansowany proces komputeryzacji

swoich księgozbiorów oraz biorą czynny udział w udostępnianiu zasobów cyfrowych. Zastanawiające są jednak godziny otwarcia bibliotek ostrawskich. Biblioteka uniwersytecka nie pracuje dłużej niż do godziny 18 lub 19. Podobnie pozostałe opisane biblioteki. Pozazdrościć można bibliotekarzom, którzy wcześniej kończą pracę, ale też żałować należy studentów, którzy studiują w trybie zaocznym.

Bibliografia

1. *Knihovna mesta Ostravy* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://cms.kmo.cz/www/cl-900/77-basic-information-in-foreign-languages/8440-polish-biblioteka-miasta-ostrawy/>. Stan z dnia 22.07.2011.
2. *Morawsko-Śląska Biblioteka Naukowa w Ostrawie* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.svkos.cz/pl/>. Stan z dnia 2.08.2011.
3. *Univerzitni Knihovna OU* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://knihovna.osu.cz/>. Stan z dnia 14.06.2011.
4. *Uniwersytet Ostrawski* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://pl.wikipedia.org/wiki/Uniwersytet_Ostrawski. Stan z dnia 14.06.2011.
5. Wywiad z dyrektorem Biblioteki Uniwersytetu w Ostrawie Jarmilą Krkoškovą przeprowadzony 13.12.2010.